

Green open accessbeleid

Pictogramredacteur Gert Jan Bokdam reageert op persoonlijke titel op het nieuwe open accessbeleid van de RUG (zie pagina 13), gaat in op de achtergronden van dit beleid en de onderhandelingen met de uitgevers

Green open access van alle RUG-publicaties (inclusief UMCG) onderscheidt deze twee stappen:

1. *Immediate deposit on acceptance*: het deponeren van de finale auteursversie na peer review in de RUG-repository, Pure.
2. *Optional- and controlled-access*: na deponering kán openbaarmaking volgen met inachtneming van de embargovooraarden van de uitgevers.

Het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen wil dat *green* open access staand beleid wordt in Groningen. De Universiteitsraad steunde dit initiatief in de novembervergadering. De bijbehorende workflow moet een minimaal beroep doen op de facultaire onderzoeker, met een maximaal uitvoeringsaandeel van de Universiteitsbibliotheek. Tot nu toe werd aan de *green* road minder aandacht geschonken, omdat de overheid de voorkeur geeft aan de zogenaamde *golden* road (zie verderop). Het College wil het niet verplichten, hoewel Luik, Delft en Rotterdam hiermee successen boeken. Sancties zouden minder goed passen bij Groningen dan beleid van *overtuiging en ondersteuning*. Een belangrijke bijdrage van de UB aan het vullen van de repository zal bestaan uit de zogenaamde prefill vanuit bestaande databases als Web of Science en Scopus.

De universiteit laat nadrukkelijk weten dat deze route niet in de plaats komt van het publiceren in peer-reviewed wetenschappelijke tijdschriften (open access of niet).

Het streefdoel voor 2018 is gehaald als tweede van alle RUG-publicaties uit 2017 green

open access is gedeponerd in Pure (los van een mogelijke retrospectieve inspanning).

Evaluatie eind 2018

De onderhandelingen tussen VSNU en de (grote) uitgevers zijn erop gericht de transitie naar open access te faciliteren. Bij Springer is dit goeddeels gelukt, maar Elsevier onderhandelt het verder uit en wil slechts 30% open access garanderen en dat pas na 3 jaar, in 2018 dus. Het eerste jaar 10%, het tweede 20%. Elsevier en VSNU selecteren samen de tijdschrifttitels. Artikelen van aan Nederlandse universiteiten verbonden auteurs, die in deze journals publiceren, worden open access beschikbaar gemaakt. Of en hoe het na 2018 verder gaat is niet bekend, omdat niemand meer over het contract naar buiten mag brengen. Non-disclosure als soort van gentlemen's agreement.

Overheidsbeleid

In 2014 heeft staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Sander Dekker met NWO afspraken gemaakt om open access verder te bevorderen. Deze afspraken houden in dat NWO haar financieringsvoorwaarden aanscherpt en voorkeur geeft aan de 'golden road' voor open access met als alternatief de 'green road', mits hieraan geen embargoperioden zijn verbonden. Deze afspraken zijn vastgelegd in een nieuwe NWO Regeling Subsidies.

Ook is met NWO afgesproken scherper te handhaven op de naleving van de verplichting tot open access publiceren, met inbegrip van het verbinden van consequenties aan niet-na-

leving. In 2024 moeten alle wetenschappelijke artikelen van Nederlandse universiteiten, hogescholen en andere instellingen die regerings-subsidie krijgen, openbaar toegankelijk zijn.

De wens om publicaties open access te krijgen, wordt gevoed vanuit twee motieven:

1. Idealisme: mooie dingen gemaakt van ons belastinggeld moeten beschikbaar zijn voor iedereen.
2. De kosten voor de universiteiten voor publicaties rijzen de pan uit ten gunste van de winstmarges bij de uitgevers. De huidige winstmarges bij Elsevier, Springer, Wiley en Taylor & Francis vallen hoger uit dan die van Apple en Shell. Het geld klotst tegen de plinten op.

VSNU, de Nederlandse Vereniging van Universiteiten heeft zwaarder geschut ingezet in de onderhandelingen met de uitgevers. Waar tot 2014 de onderhandelingen met wisselend succes werden gevoerd door vertegenwoordigers van de universiteitsbibliotheken, zijn het nu bestuurders van de universiteiten.

Goud en Groen open access

Goud open access houdt in dat een onderzoeker of zijn/haar werkgever zogeheten article processing charges (apc's) betaalt om een artikel in een tijdschrift gepubliceerd te krijgen. Het artikel is vervolgens wereldwijd voor iedereen gratis online toegankelijk via de website van de uitgever. Het peer-review proces is niet veranderd en wordt op dezelfde manier uitgevoerd. De financiering van apc's wordt vaak meegenomen in de onderzoeksfinanciering.

Bij *groen open access* gaat het om artikelen die gepubliceerd worden in een tijdschrift waarvoor abonnements- of licentiegelden moeten worden betaald. Daarnaast plaatst de auteur een versie van het artikel in een wereldwijd vrij toegankelijk online archief, een 'repository'.

Uitgevers staan dit doorgaans toe, maar stellen daar soms wel voorwaarden aan. Het kan zijn

dat er een embargoperiode van 6 tot 24 maanden geldt. De publicatie kan dan wel direct na acceptatie door het tijdschrift in de repository worden geplaatst, maar de full-text wordt pas getoond na de embargoperiode.

Tot slot

Bibliotheken voelen de druk om meer tijdschrift-abonnementen te kopen. Omgekeerd worden onderzoekers in Nederland niet echt onder druk gezet om hun publicaties onmiddellijk te deponeren in hun repository. Luik zet wel sancties in: wat niet gedeponerd is telt niet mee bij je beoordeling. Een slechte beoordeling leidt daar tot minder geld voor je onderzoeksgroep. Delft en Rotterdam volgen dit voorbeeld. Groningen wil eerst in een soort van pilot tot eind 2018 zien of het ook op vrijwillige basis kan.

Omdat er nooit massaal en volledig voor de groene route gekozen is, weten we ook niet hoe Elsevier hierop gereageerd zou hebben, zou reageren. Een conglomeraat als Elsevier krijg je niet snel op de knieën. Open access is misschien gewoon het volgende stadium voor de uitgevers? Misschien zijn hun bestuurders betere onderhandelaars? Zo zijn bibliotheekbudgetten altijd (hinderlijk) zichtbaar, maar als je dat geld

ook rechtstreeks (maar minder direct zichtbaar) kunt binnenhalen via de onderzoekers, al dan niet gesubsidieerd door hun financier, waarom niet? Voorbeeld: je mag bij een subsidieaanvraag bij NWO of bij de EU een paar duizend euro claimen voor article publishing charges en die op de onderzoeksbegroting zetten. De uitgever maakt het niet uit of het geld linksom of rechtsom wordt overgemaakt. Lees ook het commentaar van Peter Suber op de onderhandelingen met Elsevier.

Misschien stappen uitgevers uit de markt als ze op een goed moment de winstmarges bij het onderhandelen met de universiteiten over wetenschappelijk publiceren niet meer de moeite waard vinden. Misschien moeten we iets bedenken waardoor zij die perceptie krijgen. Het wereldwijd koppelen van 100% gevulde instellingsrepositories kan een begin zijn. Nederland gidsland...

Enigszins relativerend: uitgeverskosten voor open access zijn binnen de totale onderzoekskosten niet de grootste kostenpost en er zit wel degelijk groei in het aantal open access publicaties. Niettemin groeien nieuwe geldstromen (apc's) van universiteiten richting uitgevers nog steeds, met name bij de medische wetenschappen. ❏

- Kamerbrief staatssecretaris Sander Dekker, Tweede Kamer, vergaderjaar 2014-2015, 31 288, nr. 414: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/11/15/kamerbrief-over-open-access-van-publicaties.html>
- De onderhandelingen met Elsevier, stand van zaken op de VSNU-site: http://www.vsnu.nl/en_GB/faq-qa-elsevier.html
- Commentaar op de deal met Elsevier door Peter Suber, filosoof en openaccess-expert: <https://plus.google.com/+PeterSuber/posts/Kew4R9A1Jgs>